

Curtea Supremă de Justiție
D E C I Z I E

07 iunie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte: Petru Ursache

Judecători: Vladimir Timofti, Constantin Alerguș, Nadejda Toma, Petru Moraru

judecând, fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de către procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Valentina Coștaș, succesorii părții vătămate Vascauțan Lilia și Veaceslav și avocatul Procopciuc Angela în numele acestora, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 20 ianuarie 2016, în cauza penală în privința lui

***Hanchevici Maxim Anatolie**, născut la 24 mai 1993, originar și domiciliat în or. Drochia, str. Vasile Lupu nr. 3, ap. 78.*

Datele referitoare la examinarea cauzei:

1. 03.06.2013 – 11.11.2015 (prima instanță);

2. 03.12.2015 – 20.01.2016 (instanța de apel);

3. 22.04.2016 – 07.06.2016 (instanța de recurs);

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Drochia din 11 noiembrie 2015, **Hanchevici Maxim Anatolie** a fost condamnat în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, la 4 (patru) ani închisoare cu executare în penitenciar de tip deschis, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 4 (patru) ani.

În baza art. 90 Cod penal, executarea pedepsei principale a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 4 (patru) ani.

Prin aceeași sentință acțiunile civile înaintate de succesorii legali ai părții vătămate Vascauțan Veaceslav și Lilia, au fost admise în principiu în partea prejudiciului material și admise în partea prejudiciului moral, fiind dispusă încasarea din contul lui **Hanchevici Maxim Anatolie** în beneficiul primilor suma de cîte 50 000 (cinci zeci mii) lei pentru fiecare. La fel, a fost dispusă încasarea din contul lui **Hanchevici Maxim Anatolie** în beneficiul succesorilor legali ai părții vătămate Vascauțan Veaceslav și Lilia, a cheltuielilor de judecată în sumă de 9200 (nouă mii două sute) lei.

2. Potrivit sentinței s-a stabilit că *Hanchevici Maxim Anatolie* la 21.07.2012 aproximativ la ora 07:50, conducând automobilul de model Volkswagen Transporter cu numărul de înmatriculare DR AU 557 și deplasându-se pe traseul R-12 Dondușeni-Drochia-Pelinia din direcția or. Drochia spre municipiul Bălți, la km 58 în curbă periculoasă nu a manifestat prudența sporită pentru a asigura securitatea circulației rutiere prin ce a încălcat prevederile art. 45 pct. (1) lit. a), b), d) din Regulamentul Circulației Rutiere al R. Moldova, care sunt în legătură cauzală cu comiterea accidentului rutier în cauză, nu s-a isprăvit cu conducerea automobilului, a ieșit de pe partea carosabilă și s-a tamponat într-un copac de pe partea stângă conform direcției de deplasare.

În rezultatul accidentului rutier pasagerul Văscăuțan Stanislav, a.n. 12.08.1994 a primit leziuni corporale care au cauzat decesul lui la locul accidentului.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către procuror, care a solicitat casarea parțială a acesteia în partea stabilirii pedepsei, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care inculpatului, în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, să-i fie stabilită pedeapsa închisorii pe un termen de 5 (cinci) ani, cu executare în penitenciar de tip deschis, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 4 (patru) ani.

În motivarea cerințelor sale acuzatorul de stat a indicat următoarele:

- instanța just a stabilit circumstanțele cauzei, a dat o apreciere veridică probelor administrate pe parcursul urmăririi penale, corect a calificat faptele incriminate inculpatului, însă neîntemeiat a aplicat prevederile art. 90 Cod penal, cu încălcarea criteriilor generale de individualizare a pedepsei;

- instanța de fond, la stabilirea termenului de probă conform art. 90 Cod penal, nu a ținut cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de solicitarea succesorului părții vătămate privitor la pedeapsa care urmează să o suporte inculpatul, de consecințele traumelor morale nerecuperabile pentru rudele decedatului, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, care nu a recunoscut vina, nu a contribuit la recuperarea prejudiciului moral și material cauzat prin infracțiune.

3.1. Sentința a fost atacată cu apel și de către succesorii părții vătămate și avocat, care au solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care inculpatului, în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal, să-i fie stabilită pedeapsa închisorii pe un termen de 7 (șapte) ani, cu executare în penitenciar de tip deschis, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 4 (patru) ani și cu admiterea integrală a acțiunii civile.

În motivarea cerințelor sale apelanții au indicat următoarele:

- în urma infracțiunii comise de inculpat au suportat cheltuieli legate de înmormântarea fiului său, mese de pomenire, automobilul accidentat care nu mai poate fi reparat, iar polița de asigurare nu acoperă riscul cauzării prejudiciilor materiale proprietarului;

- prin raportul de expertiză din 25.11.2013, prejudiciul cauzat automobilului accidentat fiind 143316,00 lei, plata taxei de expertiză fiind 1296 lei, cheltuielile

de citare spre expertiză - 38 lei, cheltuieli de deplasare a expertului la locul aflării automobilului accidentat 550 lei. Cheltuielile de înmormântare (funerarii și ceremonii), suportate de către succesorii părții vătămate reprezintă în total cheltuieli de înmormântare și mese de pomenire 94348,00 lei;

- partea vătămată a fost unicul copil în familie. Părinții decedatului tatăl - fiind fără loc de muncă permanent, iar mama - activînd vînzător cu salariu lunar 2000,00 lei, pierderea unicului întreținător al familiei fiind o mare suferință fizică și psihică a reclamantilor, rămași fără sursă de întreținere la bătrînețe, avînd vîrsta de circa 50 ani și 54 ani, rămași fără afecțiune din partea copilului. Suferințele psihice survenite în urma acțiunilor criminale ale inculpatului, pe care le-au suportat reclamantii pot fi exprimate în valoare bănească în total 200000 lei. Prin acțiunea civilă s-a solicitat din contul vinovatului a fi încasate cheltuielile de asistență juridică a reprezentantului victimei, în sumă de 5000 lei și cheltuielile de drum legate de deplasare către ședința de judecare a cauzei penale 300 lei pentru o ședință, în total 4200 lei;

- instanța de fond neîntemeiat a aplicat art. 90 Cod penal, contrar cerințelor legale, nu a ținut cont de circumstanțele cauzei și anume: nerecuperarea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune; lipsa căinței sincere; tergiversarea examinării cauzei penale din lipsa nemotivată a inculpatului în ședințele de judecată; încercările de a recupera ceva din daune materiale nu se confirmă prin nimic, impunînd părinții victimei să împrumute surse bănești, dar declarațiile inculpatului la acest aspect nu denotă o căință sinceră, pentru că ultimul așa și nu a achitat nimic. Căința inculpatului nu este sinceră și adevărată, doar formală, nu se confirmă prin fapte, nefondată fiind aprecierea instanței în calitate de probă atenuantă contribuirea activă la descoperirea infracțiunii, la urmărirea penală a refuzat să dea declarații, explicînd că nu ține minte cine era la volan;

- admițînd în principiu acțiunea civilă, instanța de fond nu a motivat de ce cheltuielile de înmormântare confirmate prin acte contabile, financiare și fiscale, privind achitarea meselor de pomenire, bunurilor necesare pentru înmormântare, iar prejudiciile materiale aduse automobilului - prin expertiza merceologică, nu puteau fi admise prin sentință ca fiind constatate cu precizie, astfel fiind încălcate cerințele art. 387 Cod de procedură penală. Nu a fost necesară nici o amîinare a judecării cauzei pentru că quantumul era precis, exact și clar, nefiind contrabătut prin nici o altă probă de către inculpat;

- termenul rezonabil de examinare a cauzei penale a fost încălcat, prin lăsarea fără examinare a acțiunii civile în latura prejudiciilor materiale, fapt care impune reclamantii din nou să treacă prin coridoarele justiției, prin suferințe psihice de a se vedea cu vinovatul în față.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 20 ianuarie 2016, care a fost pronunțată integral la 03 februarie 2016, apelurile declarate au fost respinse ca nefondate, fiind menținută sentința.

5. În motivarea soluției adoptate, instanța de apel a indicat că în urma unei aprecieri obiective a aspectelor de fapt și de drept ale cauzei prin prisma bazei probante administrate de către organul de urmărire penală, de instanța de fond și adăugător de instanța de apel, ultima a ajuns la concluzia privind legalitatea

sentinței adoptate în privința inculpatului, cu justa incadrare juridică a acțiunilor lui în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal.

Astfel, instanța de apel a notat că instanța de fond constatînd ca fiind dovedită fapta penală comisă de către inculpat, ținînd cont de prevederile legale a art. 7, art. 61 și art. 75 Cod penal a numit o pedeapsă legală în privința inculpatului vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal.

Ținînd cont de dispoziția normelor legale citate supra și reieșind din circumstanțele cauzei, precum gravitatea infracțiunii comise de inculpat, faptul că ultimul și-a recunoscut vinovăția de comiterea unei infracțiuni din imprudență, sincer se căiește în cele săvîrșite, atitudinea inculpatului pe parcursul procesului penal, instanța de apel le-a apreciat drept circumstanțe ce relevă atitudinea conștiincioasă a inculpatului față de fapta comisă și urmările acesteia.

Totodată, motivele invocate de apelanți în apelurile date instanța de apel le-a apreciat drept neîntemeiate, deoarece, la emiterea sentinței de către prima instanță nu a fost comisă nici o eroare de fapt și de drept la individualizarea și stabilirea pedepsei inculpatului.

Chestiunea de individualizare a pedepsei este un proces obiectiv de evaluare a tuturor elementelor circumscrise faptei și autorului, avînd ca finalitate stabilirea unei pedepse în limitele prevăzute de sancțiunea articolului din Codul penal în baza căruia a fost condamnat inculpatul.

De asemenea, s-a reținut că la individualizarea pedepsei trebuie avut în vedere principalul criteriu - gradul de pericol social al faptei săvîrșite, care se măsoară după quantumul pedepsei prevăzute de textul incriminator, urmînd ca celelalte două criterii alăturate și distincte - persoana infractorului și împrejurările care atenuează sau agravează răspunderea penală, să fie avute în vedere după ce instanța și-a format opinia cu privire la gradul de pericol social concret al activității infracționale săvîrșite.

În contextul prevederilor doctrinare enunțate mai sus, instanța de apel a subliniat că argumentul de bază al apelanților precum că la individualizarea pedepsei inculpatului instanța de fond nu a acordat deplină eficiență prevederilor art. 75 Cod penal, era declarativ și neîntemeiat.

Norma nominalizată indică expres, că persoanei recunoscute vinovate de săvîrșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială a Codului penal în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a Codului. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvîrșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia. O pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative prevăzute pentru săvîrșirea infracțiunii, se stabilește numai în cazul în care o pedeapsă mai blîndă, din numărul celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei.

Totodată, instanța de apel reținut că în cazul săvîrșirii unei infracțiuni, instanța de judecată este singura în măsură să înfăptuiască nemijlocit opera de individualizare a pedepsei pentru infractorul care a comis infracțiunea, avînd deplina libertate de acțiune în vederea realizării acestei operațiuni. Stabilirea

duratei ori a cuantumului pedepsei de către instanța de judecată, într-un caz concret, se face în raport cu gravitatea infracțiunii săvârșite și cu pericolozitatea infractorului, care se evaluează după următoarele criterii: împrejurările și modul de comitere a infracțiunii, precum și mijloacele folosite; starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită; natura și gravitatea rezultatului produs ori a altor consecințe ale infracțiunii; motivul săvârșirii infracțiunii și scopul urmărit; natura și frecvența infracțiunilor care constituie antecedentele penale ale infractorului; conduita după săvârșirea faptei și în cursul procesului penal; nivelul de educație, vârsta, starea de sănătate, situația familială și socială etc. Criteriile generale de individualizare a pedepsei pot fi definite ca fiind acele reguli, principii, prevăzute în Codul penal, de care instanța de judecată trebuie să țină cont la stabilirea felului, duratei ori a cuantumului pedepsei în cadrul operațiunii de individualizare a acesteia.

Instanța de apel a conchis, că prima instanță la individualizarea pedepsei inculpatului a ținut cont în măsură deplină de principiile generale de individualizare a pedepsei, ce au fost enumerate mai sus, luându-se în considerație că în urma acestui accident a avut de suferit și inculpatul.

Mai mult, instanța de apel a atestat că pedeapsa penală nu trebuie să fie retributivă, intimidatoare sau vindicativă, de care instanțele la fel urmează să țină cont la stabilirea pedepsei. Excluderea pedepsei retributive înseamnă că aceasta nu trebuie privită ca „prețul”, pe care trebuie să-l plătească persoana pentru fapta prejudiciabilă. Norma juridică trebuie să prevadă pedeapsa, care trebuie să reflecte un echilibru între gravitatea faptei prejudiciabile și urmările ei. Pentru realizarea dreptății, echilibrul trebuie să existe între aceste elemente și consecințele suportate de persoana condamnată, care nu trebuie să sufere o nedreptate, nici victima să nu fie nemulțumită de pedeapsa aplicată făptașului. Prin excluderea caracterului vindicativ al pedepsei, se urmărește ca victima și statul să nu urmărească răzbunarea, ce ar genera altă răzbunare, prin încălcarea dreptului, ci realizarea dreptății.

Prima instanță la stabilirea pedepsei inculpatului a ținut cont pe deplin de prevederile citate - criteriile generale de individualizare a pedepsei penale și în raport cu circumstanțele concrete ale cauzei date și personalitatea inculpatului corect a ajuns la concluzia despre aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal, numind acestuia o pedeapsă echitabilă, în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a Codului penal.

În acest sens, prima instanță just a ținut cont la individualizarea pedepsei cu închisoarea și dispunerea suspendării executării conform art. 90 alin. (1) Cod penal de următoarele circumstanțe ale cauzei:

Inculpatul a recunoscut vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii; s-a căit sincer de comiterea acestei infracțiuni, fapt care rezultă din declarațiile sale date în ședință de judecată și în ședința instanței de apel; inculpatul a săvârșit infracțiunea din imprudență într-o situație rutieră nefericită, automobilul pe care-l conducea a fost la km 58 în curbă periculoasă, unde nu s-a isprăvit cu conducerea automobilului, a ieșit de pe partea carosabilă și s-a tamponat într-un copac de pe partea stângă conform direcției de deplasare; inculpatul nu a încălcat intenționat careva prevederi ale Regulamentului circulației rutiere, fapt care rezultă și din

conținutul învinuirii formulate în rechizitoriu; inculpatul la fel este victimă a accidentului rutier din 21.07.2012, fiindu-i pricinuite în rezultatul acestuia leziuni corporale GRAVE periculoase pentru viață; inculpatul este caracterizat pozitiv de la locul de trai, anterior nu a fost judecat, la medicul psihiatru și narcolog nu se află la evidență; inculpatul este gata să achite prejudiciul, dar deoarece succesorii părții vătămate au refuzat să primească careva plăți, solicitând în latura dată hotărîre a instanței, urmează să execute careva hotărîre în latura acțiunii civile.

Astfel, instanța de fond a dispus suspendarea executării pedepsei cu închisoare numită inculpatului, cu privarea lui de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 4 ani, care este un termen maxim prevăzut de lege pentru această categorie de pedeapsă. Instanța de apel a considerat că acest fapt va asigura pe deplin caracterul educativ, precum și preventiv al condamnării, care va descuraja comportamentul nepăsător față de securitatea circulației rutiere, de viața și sănătatea oamenilor.

Referitor la temeiul invocat de partea apărării în interesele succesorilor părții vătămate, precum și de succesorii părții-vătămate, referitor la netemeinicia hotărîrii judecătorești în latura civilă, instanța de apel a conchis că acesta urmează a fi respinsă, din următoarele considerente.

Prima instanță a admis acțiunile civile înaintate de către succesorii părții vătămate în partea prejudiciului material, fiind lăsate pentru soluționare în procedură civilă. Totodată a încasat din contul inculpatului în beneficiul succesorilor legali ai părții vătămate prejudiciul moral în sumă de a cîte 50000 (cincizeci mii) lei, în total în sumă de 100000 (una sută mii) lei și cheltuielile de judecată în sumă de 9200 (nouă mii două sute) lei.

La acest capitol, instanța de apel a notat că, în temeiul art. 1423 alin. (1) Cod civil, coroborat cu art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanță în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al făptuitorului prejudiciului și de măsura în care compensarea poate aduce satisfacerea persoanei vătămate.

Ținând cont de aceste împrejurări, se urmărește scopul ca evaluarea să nu fie una subiectivă, pentru a nu se ajunge la o îmbogățire fără just temei. Astfel, instanța de apel a menționat că instanța de fond, justificat a încasat în folosul succesorilor părții vătămate prejudiciul moral în sumă de a cîte 50000 (cincizeci mii) lei, în total în sumă de 100.000 (una sută mii) lei. Întemeiată a fost considerată și soluția instanței de fond cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 9.200 (nouă mii două sute) lei, constatînd din bonurile și cecurile anexate la acțiunea civilă în latura dată, excluzînd bonurile și cecurile care nu au atribuție la cauza dată, cum ar fi - la f.d. 9 verso, 10, 11, 12 bonurile fiscale cu datele respective nu au tangență la data ședințelor de judecată, pentru care se solicită cheltuielile de deplasare.

Referitor la temeiul invocat de apelanți, cu privire la netemeinicia hotărîrii judecătorești în latura admiterii acțiunii civile înaintate de către succesorii părții vătămate în partea prejudiciului material, fiind lăsate pentru soluționare în procedură civilă, instanța de apel a conchis că acesta urmează a fi respins.

Verificînd materialele cauzei în raport cu motivele invocate la acest capitol instanța de apel a constatat că prima instanță corect a admis acțiunea civilă înaintată de către succesorii părții vătămate în partea prejudiciului material, lăsînd-o pentru soluționare în procedură civilă, deoarece verificînd probele prezentate de succesorii părții vătămate, inclusiv bonurile de plată care, reieșind din copiile acestora anexate la materialele cauzei (f.d. 239, 240, 244-247 Vol. 1 și f.d. 1-15 Vol. 2), nu demonstrează cert quantumul prejudiciului material suportat de ei în mărime de 237664 lei.

Această concluzie s-a întemeiat pe faptul că în acțiunea civilă înaintată de succesorii părții vătămate era cerința de a fi încasată suma de 16000 lei cu titlul de cheltuieli de amenjare a mormîntului, dar probe în confirmarea sumei date lipseau. Suplimentar, referitor la suma de 18800 lei cu titlul de cheltuieli pentru sicriu, coroane și alte rechizite de înmormîntare compuse din suma de 4800 lei și 14000 lei, probe în confirmarea sumelor date deasemenea lipseau. La f.d. 240 vol. 1 era prezent bon fiscal în sumă de 4800 lei, dar acesta este datat cu data de 11.11.2013, pe cînd funerariile au avut loc la data de 29.07.2012.

Astfel în materialele cauzei lipsesc careva probe incontestabile (bonuri, cecuri, înscrisuri) ce ar confirma cheltuielile materiale solicitate de succesorii părții vătămate în sumă de 237664 lei.

Conform prevederilor art. 387 alin. (1) Cod de procedură penală, o dată cu pronunțarea sentinței de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sînt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge. Totodată, potrivit alin. (3) al aceluiași articol și art. 225 Cod de procedură penală, dacă la soluționarea acțiunii civile, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amînată judecarea cauzei pentru a se administra probe suplimentare, instanța poate să admită în principiu acțiunea civilă, urmînd ca asupra quantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

Prin urmare, reieșind din circumstanțele sus menționate și prevederile normelor procesual penale citate supra, instanța de apel a conchis că instanța de fond justificat în partea încasării prejudiciului material a admis în principiu acțiunea civilă, urmînd ca asupra quantumului despăgubirilor materiale să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

Argumentele apelanților pe marginea restituirii corpului delict - autoturismul de model Volkswagen Transporter cu numărul de înmatriculare DR AU 557 proprietarului Vascauțan Veaceslav, au fost considerate neîntemeiate. Instanța întemeiat a restituit bunul dat, indicînd că procura eliberată de Rutcovschi S. a expirat la momentul pronunțării sentinței, și bunul urmează a fi restituit proprietarului, adică lui Rutcovschi S.

6. Decizia instanței apel este atacată cu recurs ordinar de către procuror, care a fost depus la 02 martie 2016 și care, întemeindu-se pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. pct. 6) și 10) Cod de procedură penală, solicită casarea acesteia cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea cerințelor sale apărătorul indică următoarele:

- instanța de apel nu a respectat criteriile generale de individualizare a pedepsei, odată ce accidentul rutier s-a soldat cu decesul victimei, iar consecințele traumelor morale nerecuperabile pentru rudele decedatului denotă ineficiența soluției de individualizare a pedepsei stabilite inculpatului;

- pe parcursul procesului penal nu s-a stabilit atitudinea conștiincioasă a inculpatului față de fapta comisă, ci dimpotrivă, inițial, la începutul urmăririi penale, inculpatul nu recunoștea că s-ar fi aflat la volanul automobilului;

- instanța de apel neîntemeiat a omis să soluționeze acțiunea civilă în partea prejudiciului material, deoarece la materialele cauzei au fost anexate probele ce au probat cuantumul acestuia.

6.1. Decizia instanței apel este atacată cu recursuri ordinare și de către succesorii părții vătămate și avocat, care au fost depuse la 01 martie 2016 și, respectiv 15 februarie 2016 și care, întemeindu-se pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. pct. 5) și 6) Cod de procedură penală, solicită casarea acesteia cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea cerințelor sale recurenții indică următoarele:

- instanțele de fond și apel au stabilit eronat pedeapsa cu aplicarea art. 90 Cod penal, deoarece nu a fost probată nici căința sinceră și nici presupusele încercări ale inculpatului de a restitui daunele cauzate prin infracțiune;

- instanța de apel a omis să se expună asupra probelor ce confirmă prejudiciul material și moral cauzat, neîntemeiat micșorînd cuantumul ultimului față de cel solicitat;

- la ședința din 20.01.2016 succesorul legal al părții vătămate Vascauțan Lilia a depus cerere de a începe examinarea cauzei în apel în lipsa sa, dar care va fi prezentă la finisarea ei, însă instanța de apel a purces la examinarea apelului și în aceeași zi a dispus finisarea cercetărilor judecătorești și pronunțarea deciziei, lipsind-o pe Vascauțan L. de dreptul participării în ședința de încheiere a dezbaterilor judiciare, de dreptul la ultimul cuvînt și replică fiindu-i încălcat dreptul la un proces echitabil;

- instanța de apel a omis să se expună asupra acțiunilor de tergiversare a examinării cauzei de către inculpat.

6.1. Pe cauză au depus referință succesorii părții vătămate care s-au pronunțat pentru admiterea recursului ordinar declarat de către procuror luînd în considerație motivele invocate în el.

7. Judecînd recursurile ordinare, în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit concluzionează că acestea urmează a fi admise, cu casarea parțială a sentinței și deciziei instanței de apel, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărîre, din următoarele considerente.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecînd recursul instanța este în drept să admită recursul, cu casarea totală sau parțială a hotărîrii atacate și să rejudece cauza, cu pronunțarea unei noi hotărîri, dacă nu se agravează situația condamnatului.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, o hotărîre a instanței de apel poate fi supusă recursului pentru a repara eroarea de drept în cazul cînd hotărîrea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, iar

conform pct. 10) alin. (1) al aceluiași articol, în cazul când s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.

În speța de referință, Colegiul penal susține că unul din obiectele contestării hotărârilor judecătorești, atât în instanța de apel cât și în instanța de recurs, l-a constituit revocarea aplicării prevederilor art. 90 Cod penal.

Deși la o primă vedere, în circumstanțele cauzei sunt întrunite condițiile necesare pentru a fi aplicată instituția suspendării condiționate a executării pedepsei, totuși instanțele urmau să efectueze o analiză mult mai complexă și minuțioasă a personalității infractorului urmărind în acest sens comportamentul său în viața socială, înainte și după săvârșirea infracțiunii și numai în măsura în care s-ar fi dovedit că comiterea faptei se datorează unui concurs accidental de împrejurări din viața sa și că, pentru îndreptarea lui, nu este necesară executarea efectivă a pedepsei, ar putea aplica instituția suspendării condiționate a executării pedepsei.

Așadar, datorită semnificației deosebite a impactului social pe care îl are săvârșirea în societate a unor astfel de infracțiuni, se are în vedere cele din domeniul transporturilor, nu pot fi valorificate în favoarea inculpaților ca și circumstanțe atenuante, circumstanțele personale ale acestora întrucât au lezat profund niște valori sociale concrete ocrotite de lege prin comiterea lor.

Circumstanțele în care a fost comisă infracțiunea incriminată inculpatului, determină Colegiul penal lărgit să conchidă asupra incorectitudinii aplicării instituției suspendării condiționate a executării pedepsei. Aceasta se statuează avînd în vedere că inculpatul a comis o infracțiune gravă, care atentează la valoarea primordială protejată de legea penală – viața și sănătatea persoanei și nu a recuperat prejudiciul cauzat prin infracțiune.

În prezenta cauză, instanța de recurs, găsește întemeiate motivele recursurilor declarate și constată că concluzia instanțelor inferioare, precum că, corijarea inculpatului este posibilă și prin aplicarea prevederii art. 90 Cod penal, a fost una greșită, neîntemeiată și din aceste considerente o va exclude, nefiind considerat faptul că, prin această soluție se înrăutățește situația inculpatului.

Subsidiar la cele ce preced, Colegiul penal lărgit consideră că instanța de apel greșit și-a motivat soluția de individualizare a executării pedepsei în privința inculpatului și nu a pătruns în esența problemei de fapt și de drept, susținînd o poziție eronată în ce privește aplicarea față de inculpat a dispoziției art. 90 Cod penal. Discordanța între cele reținute de instanță și conținutul real al circumstanțelor cauzei, precum și ignorarea unor aspecte evidente, au avut drept consecință pronunțarea unei concluzii premature și greșit motivate în privința aplicării pedepsei cu suspendarea condiționată a executării ei.

În acest context, instanța de recurs relevă că, potrivit prevederilor art. 75 Cod penal, prin *criterii generale de individualizare a pedepsei* se înțeleg cerințele stabilite de lege de care este obligată să se conducă instanța de judecată la aplicarea fiecărei pedepse, pentru fiecare persoană vinovată în parte. Legea penală acordă instanței de judecată o posibilitate largă de aplicare în practică a principiului individualizării răspunderii penale și a pedepsei penale, ținînd cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care agravează sau atenuază răspunderea, de influența

pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Luând ca bază aceste prevederi și soluționând chestiunea cu privire la vinovăția inculpatului, *de jure și de facto*, instanța de judecată urmează să constate dacă s-au confirmat sau nu temeiurile prevăzute de legea penală pentru a-l supune pe inculpat răspunderii penale și decide asupra cuantumului pedepsei care urmează a i se stabili.

Pedeapsa aplicată inculpatului trebuie să fie echitabilă, legală și individualizată corect, capabilă să restabilească echitatea socială și să realizeze scopurile legii penale și pedepsei penale, prevăzute de art. 61 Cod penal, în strictă conformitate cu dispozițiile părții generale a Codului penal și în limitele fixate în partea specială a acestuia.

Colegiul penal lărgit remarcă că principalele elemente de care judecătorul (sau completul de judecată), trebuie să țină seama de fiecare dată când soluționează cauza penală și când alege categoria de pedeapsă conform normelor generale prevăzute în art. 62-71 Cod penal, sunt termenul și mărimea acesteia conform limitelor fixate în articolul respectiv al Părții speciale a Codului penal.

Limitele pedepsei, prevăzute în partea specială, sînt determinate de încadrarea juridică a faptei și reflectă gravitatea infracțiunii săvîrșite. Gravitatea acesteia constă în modul și mijloacele de săvîrșire a faptei și depinde de scopul urmărit, de împrejurările în care fapta a fost comisă, de urmările produse sau care s-ar fi putut produce. Termenul pedepsei, în afară de gravitatea infracțiunii săvîrșite, se stabilește avînd în vedere și persoana celui vinovat, care include date privind gradul de dezvoltare psihică, situația materială, familială sau socială, prezența sau lipsa antecedentelor penale, comportamentul inculpatului pînă sau după săvîrșirea infracțiunii.

Aceste criterii generale și speciale privind individualizarea pedepsei, s-au valorificat anume în această ordine, fiind stabilit inculpatului termenul de pedeapsă, prevăzut de art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal.

Ulterior, după individualizarea pedepsei și stabilirea duratei și cuantumului acesteia, în cazul stabilirii închisorii, continuă operațiunea de individualizare, dar sub aspectul de executare a pedepsei deja stabilite, prin soluționarea chestiunii dacă pedeapsa stabilită inculpatului trebuie să fie executată real ori, în perspectiva personalității acestuia de a se corecta și reeduca, poate fi formulată concluzia că scopul pedepsei se poate atinge și prin aplicarea suspendării executării pedepsei în privința vinovatului pe un termen de probă stabilit de instanța de judecată.

Conform art. 90 alin. (1) Cod penal, la stabilirea pedepsei cu închisoare pe un termen de cel mult 5 ani pentru infracțiunile săvîrșite cu intenție și de cel mult 7 ani pentru infracțiunile săvîrșite din imprudență, instanța de judecată, ținînd cont de circumstanțele cauzei și de persoana celui vinovat, poate ajunge la concluzia că nu este rațional ca acesta să execute pedeapsa stabilită și poate dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate vinovatului, indicînd numai decît în hotărîre motivele condamnării cu suspendare condiționată a executării pedepsei și termenul de probă.

O condiție prevăzută expres în alin. (1) art. 90 din Cod penal constituie concluzia instanței că nu este rațional ca inculpatul să execute pedeapsa stabilită.

Astfel, este prerogativa instanței de judecată să aprecieze că scopul pedepsei poate fi atins chiar și fără executarea efectivă a acesteia. În formarea convingerii, instanța de judecată ține cont de totalitatea condițiilor expres prevăzute de lege. Deși legea nu îngrădește libertatea instanței de judecată de a-și forma convingerea cu privire la posibilitatea făptuitorului de a se îndrepta fără executarea efectivă a pedepsei, ea obligă instanța să-și motiveze hotărârea de suspendare condiționată a executării pedepsei, indicând precis acele motive pe care s-a întemeiat convingerea ei.

Prin urmare, în afară de motivele care au servit temei pentru stabilirea pedepsei principale, instanța trebuie să dea o motivare suplimentară, din care considerente a concluzionat că nu este rațional ca inculpatul să execute real termenul pedepsei stabilite. Analizând condițiile în care poate fi acordată suspendarea executării pedepsei, rezultă că aceasta nu este un drept al inculpatului, ci o facultate a instanței de judecată, care este liberă să aprecieze dacă este sau nu cazul să o acorde.

În speță, reieșind din soluția adoptată de instanța de fond și cea de apel, se constată că la stabilirea și aplicarea pedepsei în privința inculpatului, instanțele nu au avut în vedere scopul și criteriile de individualizare a acesteia, prevăzute de art. 61 și 75 Cod penal, nu au ținut seama de circumstanțele reale ale cauzei, circumstanțe care fiind analizate, *per ansamblu*, nu permit instanței stabilirea unei pedepse cu suspendarea condiționată a executării ei.

Astfel, instanța de recurs apreciază că modalitatea de executare aleasă în privința inculpatului, nu este în acord cu principiul proporționalității având în vedere fapta comisă și urmările excepțional de grave produse.

Mai mult, Colegiul lărgit specifică că, așa cum rezultă din textul deciziei instanței de apel, aceasta și-a motivat dispunerea suspendării condiționate a executării pedepsei aplicate inculpatului menționând că dînsul se poate îndrepta fără a executa real pedeapsa închisorii, ceea ce se consideră de către instanța de recurs drept o concluzie eronată, care nu poate fi menținută, odată ce s-a stabilit că inculpatul nu a recuperat nici pînă în prezent prejudiciul cauzat prin infracțiune. În același context, Colegiul penal apreciază faptul că circumstanțele cauzei care au stat la baza aplicării de către instanțele de fond și apel a prevederilor art. 90 Cod penal, de fapt îndreptătesc stabilirea față de inculpat a pedepsei închisorii în quantum practic minim față cel prevăzut de sancțiunea art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal.

În atare situație, reieșind din cele relevate Colegiul penal lărgit statuează asupra faptului că în cauza supusă judecării, instanța de apel a admis erori de drept prevăzute de pct. 6), 10) ale alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală și a individualizat eronat pedeapsa stabilită în privința inculpatului.

Prin urmare, rejudecînd cauza, instanța de recurs conchide că în privința lui Hanchevici Maxim, care a fost condamnat în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal *la 4 ani închisoare*, urmează a i se stabili executarea pedepsei în penitenciar de tip deschis, cu excluderea aplicării prevederilor art. 90 Cod penal.

Totodată, Colegiul lărgit specifică că, în speță, sunt respectate exigențele art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, privitor la neagravarea situației condamnaților, menționîndu-se că urmează a fi diferențiată noțiunea de individualizare a pedepsei de noțiunea de individualizare a executării pedepsei.

Prin actul de individualizare a executării pedepsei cu suspendarea executării instanța pune pe cel condamnat în situația de „*condamnat cu executarea pedepsei condiționat suspendată*”.

În acest mod suspendarea condiționată a executării pedepsei se arată a fi o problemă privind executarea pedepsei dat fiind faptul că obiectul suspendării este executarea pedepsei. Astfel, se suspendă executarea pedepsei și nu aplicarea acesteia.

Din considerentele menționate, Colegiul penal lărgit consideră că excluderea aplicării prevederilor art. 90 Cod penal, în raport cu soluția prevăzută la art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, nu poate fi considerată o agravare a situației inculpatului, deoarece nu s-a făcut o altă reîncadrare a faptei în sensul agravării și nici nu s-a dat o altă individualizare a pedepsei stabilite în același sens.

Ca agravare a situației inculpatului se subînțeleg situațiile de schimbare a soluției din achitare în condamnare, de încadrare juridică la o infracțiune mai gravă, sau un alt alineat nou, literă, de înlocuire a sancțiunii cum ar fi a măsurii educative în pedeapsă prevăzută de sancțiune, din amendă în închisoare, prin mărirea cuantumului aceleiași pedepse ori adăugarea la pedeapsa principală a pedepsei complementare, de aplicare a unor măsuri de siguranță la care nu fusese inițial condamnat, de reținere în recurs a stării de recidivă, a concursului de infracțiuni în loc de infracțiune continuă, situații de învinuire care esențial, după circumstanțele reale, diferă de cea de la început ori orice altă modificare a învinuirii (imputarea altor acțiuni în locul celor imputate anterior, imputarea infracțiunii care diferă de cea imputată după obiectul atentat, caracterul faptei și acțiunii), care afectează dreptul inculpatului la apărare.

Cele menționate în alineatul precedent nu se referă la situația din speță, iar din considerentele expuse, Colegiul penal conchide că, recursurile declarate urmează a fi admise, cu casarea parțială a hotărârilor judecătorești, în partea stabilirii pedepsei inculpatului, cu excluderea aplicării prevederilor art. 90 Cod penal.

Referitor la argumentele succesiorilor părții vătămate și avocatului acestora, privind neadmiterea integrală a acțiunii civile, Colegiul penal relevă, că acestea au format obiect de discuție la judecarea cauzei în apel și instanța și-a motivat soluția în partea dată, expusă la pct. 5 din prezenta decizie, soluție, care este susținută și de instanța de recurs.

În această ordine de idei, instanța de recurs menționează că, succesiorul părții vătămate ori avocatul acesteia, precum și alte persoane care consideră că li s-au cauzat careva daune materiale și morale, sînt în drept în ordinea procedurii civile, prin depunerea acțiunii civile, să-și apere dreptul lezat.

8. În conformitate cu prevederile art. art. 338, 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (2) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE :

Admite recursurile ordinare declarate de către procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Valentina Costăș, succesorii părții vătămate Vascauțan

Lilia și Vascauțan Veaceslav și avocatul Procopciuc Angela în numele acestora, casează parțial, în partea stabilirii pedepsei, sentința Judecătorei Drochia din 11 noiembrie 2015 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 20 ianuarie 2016, în cauza penală în privința lui **Hanchevici Maxim Anatolie**, rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre în această parte prin care:

Hanchevici Maxim Anatolie se consideră condamnat în baza art. 264 alin. (3) lit. b) Cod penal și i se stabilește pedeapsa de 4 (patru) ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip deschis, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 4 (patru) ani.

În rest, dispozițiile hotărârilor judecătorești se mențin.

Termenul de executare a pedepsei închisorii stabilite lui **Hanchevici Maxim Anatolie** se calculează din momentul reținerii acestuia.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată la 01 iulie 2016.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Vladimir Timofti

Constantin Alerguș

Nadejda Toma

Petru Moraru